

Inovacijski projekti (IP) Zavoda RS za šolstvo v sodelovanju z vzgojno-izobraževalnimi zavodi in Ministrstvom za izobraževanje, znanost in šport so priljubljena in pome(n)mbna oblika posodabljanja vzgoje in izobraževanja v skladu s Pravilnikom o posodabljanju vzgoje in izobraževanja.

Strokovni delavci svoje ideje plemenitimo s sodobnimi vsebinami različnih disciplin in z metodologijo

raziskovanja. Odkrivamo neposredno pri učenju, uvajamo novosti in stalno budno spremljamo njihovo vrednost. Z »delom na sebi« se strokovni delavci na poti uspešne kariere vzgajamo, izobražujemo, bodrimo in krepimo.

Inoviramo učno okolje z odprtimi oblikami pouka, sestavljamo večplastni kurikulum, v učnem procesu upoštevamo spoznanja pedagoške nevroznosti, »tečemo« maraton formativnega

spremljanja in predstavljamo pedagoške novosti na ravni invencije ter inovacije z namenom širjenja izvirnih idej v nova učna okolja.

Več o inovacijskih projektih (IP) lahko preberete na <http://www.zrss.si/default.asp?rub=212> in izveste pri vodji inovacijskih projektov, dr. Nataliji Komljanc, na e-naslovu natalija.komljanc@zrss.si oz. po tel. 01 3005 133.

SODELOVANJE V INOVACIJSKEM PROJEKTU KOT SPODBUDA ZA PREMISLEK O LASTNEM RAZVOJU / Vesna Jarh, Vrtci občine Žalec

Inovacijski projekt, v katerem sem sodelovala, je predstavljal teoretično premišljene in praktično utemeljene, raziskovalno podprte spremembe pri timskem načrtovanju strokovnih delavk v našem vrtcu. Projekt z naslovom »Izboljševanje kakovosti pedagoškega dela s planiranim timskim načrtovanjem« ima v svoji vsebini in ciljih namen izboljšati načrtovanje strokovnih delavk v vrtcu. Kakovostni obrazci načrtovanja vzgojno-izobraževalnega dela naj bi bili rezultat zavestnega, načrtovanega in ustvarjalnega dela posamezne strokovne delavke in tima strokovnih delavk v enotah zavoda, za katere se pričakuje, da bodo v procesu izpeljave pripeljale do izboljšav v obstoječi praksi na področju načrtovanja pedagoškega dela v našem vrtcu.

Ključne besede: pedagoška izboljšava, timsko načrtovanje, kakovost, spremenjeni obrazci, strokovne delavke, vrtec

UVOD

Beseda inovacija pomeni »nov pojav, novost, spremembo, prenovitev«. (SSKJ, 2002: 303). Na področju vzgoje in izobraževanja je inovacija lahko prenos uporabe novih znanj in uvajanje novih oblik in metod dela, spremenjeno sodelovanje in povezovanje – vse z namenom dviga kakovosti (Likar 2004: 128).

Razvojno naravnan ali raziskovalni projekt je razvoj novega ali bistveno izboljšanje obstoječega. Bistveno izboljšanje obstoječega pomeni, da gre za kakovost v horizontali, izboljšava pa pomeni, da obstoječe stvari delamo bolje.

Projekt smo izvajali kot raziskovanje z vidika učinkovitosti nadgradnje pristopa načrtovanja z aktivnejšo vlogo vsakega posameznika pri načrtovanju, spremljanju, izvedbi in evalvaciji. Preko načrtovanih akcijskih krogov smo zastavljali poti, ki vodijo k rešitvam obstoječih problemov in k izboljšanju prakse na področju načrtovanja.

MOTIVIRANOST

Motivacija strokovnih delavk za sodelovanje je predpogoj za bistveno izboljšanje obstoječega modela načrtovanja. In za uspešno uvajanje sprememb v učnem procesu in čimboljšo motivacijo so potrebne spodbude in dodatno izobraževanje. Zato je naš inovacijski projekt potekal v povezavi z izvedbo strokovnih aktivov v vrtcu kot oblika internega izobraževanja strokovnih delavk.

Strokovna delavka, ki je motivirana za izboljšanje obstoječe prakse, v delo vloži veliko energije za učinke izboljšanja in se čuti bolj odgovorna, zato rezultati ne bodo že vnaprej obsojeni na neuspeh. Strokovna delavka, ki ni notranje motivirana, lahko (in v praksi se s tem soočamo) izboljševanje sprememb čuti kot nepotrebno dodatno delo, ki prekine njeno zgolj rutinsko delovanje, zato ne želi sodelovati in se v diskusijo sploh ne vključuje. Spremembe, ki naj bi jih uvajala, pogosto niso korektno izvršene.

Prvo leto poteka inovacijskega projekta so bile vsem zaposlenim dane smernice, napotki in druge podlage za razumevanje poteka projekta in opogumljanje za pobude, ideje, da izboljšamo obstoječe načrtovanje in reševanje nalog, ki so bile postavljene pred njih. Najustreznejši metodološki pristop za spoznanje takšnih premikov je kvalitativni pristop.

Uvedli smo redno timsko načrtovanje (enkrat mesečno po uro in pol) z namenom, da izboljšamo sodelovanje med vsemi udeleženci v timu enote. V začetku ni šlo in čedalje bolj smo se zavedale, da se je timskega dela potrebno učiti in ga razvijati.

TIMSKO DELO

»Razvijanje spretnosti timskega dela mora postati integralni del učiteljeve strokovne kompetentnosti, saj je timsko delo realnost, potreba in nuja sodobne šole« (Polak 2005: 45). Ob mesečnih spremljanjih nas je strokovno močno podpirala tudi pomočnica ravnateljice, saj lahko le skupaj uresničujemo naš

skupni cilj, to je dobro timsko delo, ki bo bistveno izboljšalo kakovost načrtovanja. Redno timsko načrtovanje je predpogoj za učinkovito vzgojiteljevo redno delo.

PREOBLIKOVANJE OBRAZCEV

Drugo področje delovanja v projektu je povezano z izboljšavo načrtovanih dnevnih priprav in izvajanjem procesa z namenom, da obstoječe stvari delamo bolje. Preoblikovanje obrazcev je zahtevalo poglobljeno delo udeležencev projekta. Iskale smo ideje in pobude pri vseh zaposlenih. Čeprav je bil odziv in nabor pobud, sprememb, idej s strani zaposlenih skromen, smo udeleženke s pomočjo ravnateljice uspele preoblikovati dosedanje obrazce. Razvile smo kazalnik stopnje uravnoteženosti kakovostno načrtovanega vzgojno-izobraževalnega dela v oddelku (enoten tematski načrt v enoti, povezanost dela v oddelku in konkretna dnevna priprava za posamezni oddelek).

Vsako uvajanje sprememb zahteva postopnost in pri tem je potrebno predvideno spremembo najprej preizkusiti na manjšem reprezentativnem vzorcu. Tako je projektni tim določil enote, kjer bo potekalo poskusno uvajanje prenovljenih obrazcev za načrtovanje, ki zahteva preudarno in premišljeno pripravo na učni proces. Učni načrt predvideva in tudi v praksi temelji na uporabi aktivnih učnih metod, ki upoštevajo razvojne sposobnosti otrok in jim omogočajo aktivno sodelovanje. Kot članica projektnega tima sem tudi sama poskusno načrtovala s prenovljenimi obrazci dnevnih priprav.

Ugotovila sem, da je novo načrtovanje zahtevnejše, vendar je sama priprava kvalitetnejša; prikaže načrtovane posamezne učne vsebine oz. učne situacije in konkretizacijo prilagoditve načinov, poti za izvedbo načrtovanih vsebin v skupini med seboj različnih otrok. Gre za kombiniranje učnih oblik in metod, na katere vplivajo različni dejavniki: obravnavana tema, vsebina, področje, cilji, ki jih želim doseči, razvojne značilnosti otrok, samostojnost, izkušnje in predznanje. Največ pozornosti sem namenila načrtovanju povezav, prehodu iz starega v novi način načrtovanja in zagotavljanju možnosti izpeljave načrtovanega.

Ključni dejavnik je bila moja usposobljenost, strokovno znanje in izkušnje, možnosti, ki jih imam na voljo, moje osebnostne lastnosti in druge vrste obremenjenosti (stereotipi), ki mi omogočajo ali zavirajo spremenjeno načrtovanje in izboljšavo na tem področju. Potreben je bil premik v mojem razmišljanju, delovanju, prevzemanju odgovornosti za svoje odločitve in delo. S temi aktivnostmi sem zagotovila kakovostno, pozitivno klimo pri načrtovanju s sodelavko, prostor in sredstva kot bogato učno okolje za otroke in naju kot izziv za nadaljnje delo v skupini.

Glede na zahtevnost načrtovanja vzgojno-izobraževalnega procesa me je zanimalo, kako je v izbranih enotah, ki jih je določil projektni tim, dejansko potekalo poskusno uvajanje prenovljenih obrazcev za načrtovanje. Vse oddane primere načrtovanih vsebin za mesec dni je pregledala projektna skupina. Ob pregledu oddanega poskusnega načrtovanja so bile opažene razlike. Nekateri primeri so kazali pripravljenost vzgojiteljic na uvajanje določenih sprememb, ki vodijo k izboljšanju obstoječega, druge so sprejele to kot nujno zlo, po sili razmer (kar so nakazovale pripombe), spet drugim pa se ni zdelo pomembno, da primer sploh oddajo.

Večja kot bo stopnja konsenza glede pričakovanj in ravnanj glede načrtovanja med vsemi, ki ga le-to zadeva (vzgojiteljicami, pomočnicami vzgojiteljic in vodstvom vrtca), večja bo tudi verjetnost, da se bo izboljšanje obstoječega načrtovanja (kakovost v horizontali) v zavodu uspešno uresničevalo.

Med potekom projekta smo se članice projektnega tima zavedale, da se ta projekt v enem letu ne bo končal, temveč da bosta za izvedbo vseh načrtovanih akcijskih krogov potrebni najbrž dve šolski leti.

Po pregledanem poskusnem načrtovanju in predstavitvi internih obrazcev načrtovanja smo na zadnjem strokovnem aktivu v šolskem letu 2012/13 sprejeli dogovor, da vključimo vse zaposlene poleg načrtovanja še v izvedbo načrtovanja in evalviranja dela (šolsko leto 2013/14).

DOSEŽENA RAVEN NOVOSTI INOVACIJSKEGA PROJEKTA

Ključni dejavnik, ki je najbolj prispeval k uveljavljanju izboljšanja obstoječega načrtovanja, je bil najti primeren čas za timsko načrtovanje. Po letu dni časovno dogovorjenega timskega načrtovanja je timsko delo postalo samoumeven in integriran del dela strokovnih delavk. Izboljšala se je komunikacija, konstruktivna debata (odprt dialog), oblikovala in nadgradila se je sodelovalna kultura med strokovnimi delavkami.

V svojem osebnem in profesionalnem razvoju smo strokovne delavke naredile premik, saj smo začutile pomen izobraževanja, samoizobraževanja in ozavestile vlogo odraslega v vrtcu.

POVZETEK MOJIH UGOTOVITEV

V prvem letu izvedbe inovacijskega projekta je bila prioritarna aktivnost izboljševanje kakovosti pedagoškega dela s planiranim timskim načrtovanjem (načrtovanje izvedbenega kurikula). Ugotovila sem, da bi morali v nadaljnjem procesu več pozornosti posvetiti analizam rezultatov načrtovanih izvedbenih kurikulov (ankete, vprašalniki).

Sama sem največ časa namenila pripravi izvedbenega kurikula na nivoju oddelka (načrtovanju izvedbe dejavnosti).

Delala sem timsko s svojo pomočnico po korakih: timsko načrtovan mesečni sklop, izvedbeni kurikulum (vsebinski sklop dejavnosti) z dnevnimi pripravami, medpodročno povezovanje. Načrtovanje v prenovljene obrazce je zahtevalo veliko usklajevanja in dodatnega izobraževanja, kar pri prejšnjih obrazcih ni bila ustaljena praksa.

Pogovori, izmenjava idej, udejanjanje močnih področij, povzemanje primerov dobre prakse mi sedaj omogočajo pestrejši nabor izvedbenih aktivnosti. Uvedba prenovljenih obrazcev za načrtovanje in izboljšanje načrtovanja je posledično povečala sodelovanje strokovnih delavk v oddelku, do kakšne mere se je le-to povečalo, pa je seveda odvisno od vsake posameznice.

Za preverjanje uspešnosti svojega dela izvedem dnevno in mesečno evalvacijo

– samoevalvacijo. Na osnovi ugotovljenih pomanjkljivosti pripravim predloge izboljšav, dobre stvari nadgrajujem.

ŠOLSKO LETO 2013/14 – IZVAJANJE NOVOSTI

Vsaka sprememba ima svoje pozitivne in negativne strani. Tako je tudi v našem primeru inoviranja pedagoške prakse – da obstoječe stvari delamo bolje, z namenom dviga kakovosti na področju načrtovanja. Novosti so v začetni fazi povzročile nemalo nelagodja in neprijetnosti. Inovacijski projekt se nadaljuje kot praktična sodelujoča raziskava (razviti kakovostnejši proces načrtovanja vzgojno-izobraževalnega dela v našem zavodu).

Literatura

- Cencič, M. (1991). Učitelj – raziskovalec svojega razreda. *Vzgoja in izobraževanje*, letn. 22, št. 5. 20–23.
- Cencič, M. (1999). »Raziskovalno poučevanje« mlajših otrok. V: J. Hytonen idr. (ur.), *Izobraževanje učiteljev za prenovljeno šolo*: prispevki k projektu

- Tempus S_JEP-11187-96 Respect. Ljubljana: Pedagoška fakulteta.
- Delors, J. (1996). *Učenje: skriti zaklad*. Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport
- Komljanc, N. (2005). Spremembe v šoli so naraven pojav. *Vzgoja*, letn. 7, št. 28. 18–19.
- Kurikulum za vrtce*. (1999). Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport, Zavod RS za šolstvo.
- Marentič Požarnik, B. (1984). Akcijsko raziskovanje – možnost, da postane učitelj subjekt pedagoškega raziskovanja in svojega izobraževanja. *Vzgoja in izobraževanje*, letn. 15, št. 8. 8–15.
- Marentič Požarnik, B. (1991). Učitelj kot raziskovalec lastnega pouka – in pobude za akcijsko raziskovanje. *Vzgoja in izobraževanje*, letn. 22, št. 2. 54–56.
- Marjanovič Umek, L., Zupančič, M. (2004). *Razvojna psihologija*. Ljubljana: Znanstveno-raziskovalni inštitut Filozofske fakultete.
- pedagoškega raziskovanja in svojega izobraževanja. *Vzgoja in izobraževanje*, letn. 15, št. 8–15.

- Polak, A. (1999). *Aktivnosti za spodbujanje in razvijanje timskega dela. Priročnik za timsko delo v šoli*. Ljubljana: Pedagoška fakulteta.
- Polak, A. (2007). *Timsko delo*. Ljubljana: Modrijan.
- Razdevšek Pučko, C. (1991). Sodobni tren di v izobraževanju učiteljev. *Vzgoja in izobraževanje*, letn. 22, št. 4. 9–13.
- Slovar slovenskega knjižnega jezika* (2002). Ljubljana: DZS
- Zakon o vrtcih. (1996). Ljubljana: Zavod RS za šolstvo.

PRILOGA: Načrtovanje dejavnosti v prvem starostnem obdobju (iz LDN oddelka 2–3 let)

Letni delovni načrti dobijo s konkretizacijo elementov nacionalnega kurikula na osnovi značilnosti oddelka in z upoštevanjem skupnih usmeritev vrtca značaj zapisanega izvedbenega kurikula oddelka.

GIBANJE

GLOBALNI CILJI	DEJAVNOSTI OTROK	IZVEDBENE VSEBINE
Omogočanje in spodbujanje gibalne dejavnosti otrok. Razvijanje gibalnih sposobnosti otrok. Pridobivanje zaupanja v svoje telo in gibalne sposobnosti. Usvajanje osnovnih gibalnih konceptov. Spoznavanje pomena dodelovanja ter spoštovanja in upoštevanja različnosti.	Izvaja naravne oblike gibanja v zaprtem prostoru, naravi Se vključuje v dejavnosti, kjer se igra oz. upravlja z različnimi predmeti in snovmi ki omogočajo gibanje z rokami, dlanmi, prsti, nogami, stopali. Se igra različne elementarne igre Ponazarja predmete, živali in pojme, ustvarjalno se giba po glasbeni spremljavi. Se vozi z različnimi otroškimi vozili brez pedal. Se igra ob vodi in z vodo Se igra in giba na snegu.	Hoja, tek, lazenje, plezanje, skoki ... po različnih površinah; pod, čez, skozi različna orodja; po različnih delih telesa; v različne smeri. Paličice, kroglice, vrvce ... voda, mivka, pesek ... Lovljenje, skrivalnice, rajanja ... Izvajanje različnih iger ob vodi in z vodo, z in brez rekvizitov, uporaba malih bazenčkov, plavajočih figuric ...

JEZIK

GLOBALNI CILJI	DEJAVNOSTI OTROK	IZVEDBENE VSEBINE
Poslušanje, razumevanje in doživljanje jezika. Doživljanje in spoznavanje temeljnih literarnih del za otroke. Spodbujanje jezikovne zmožnosti (besednjak, besedila, komunikacija)	Posluša starosti primerne literarne vsebine Sodeluje v igrich s prsti, v akcijskih igrich Komunicira z otroki in odraslimi s pomočjo očesnega stika in gibov. Tvori prve večbesedne stavke, tvori nove besede in stavčne vzorce; odziva se na pozive; sam začenja pogovor, kadar mu to ustreza, uvaja svoje teme. Posluša preproste zgodbe in se z odraslimi pogovarja o predmetih na slikah in v okolju.	Pravljice, zgodbe, uganke, pesmice ... Biba leze, biba gre, bibarije, preprosti skupinski in individualni plesi, rajalne igre. Neverbalna komunikacija ...

UMETNOST (likovna, glasbena, plesna, dramska)

GLOBALNI CILJI	DEJAVNOSTI OTROK	IZVEDBENE VSEBINE
Doživljanje, spoznavanje in uživanje v umetnosti. Razvijanje ustvarjalnosti in specifičnih umetniških sposobnosti.	Se igra, rokuje, tipa, opazuje. Riše z mehкими svinčniki, kredami, ogljem, prsti. Slika s ... Gnete ... Sestavlja, razstavlja. Opazuje odraslega in sodeluje pri izdelovanju. Posluša, posnema in razlikuje zvoke iz narave in okolja. Doživlja in opazuje igranje in petje odraslega in starejših otrok. Giba se in pleše s celim telesom, preizkuša možnost gibanja posameznih delov telesa.. Animira igrače, lutke in predmete.	Igrače, osebe, predmete, fotografije, slike. Prsti, dlanmi, gobicami, širokimi čopiči modelira testo, glino, plastelin, mivko. kocke, lončke Maske, lutke, voščilnice, darila, krašenje igralnice, garderobe. nastopi otrok iz drugih igralnic Se igra in posnema živali, ljudi

DRUŽBA

GLOBALNI CILJI	DEJAVNOSTI OTROK	IZVEDBENE VSEBINE
Spoznavanje samega sebe in drugih ljudi. Oblikovanje osnovnih življenjskih navad in spoznavanje razlik med življenjskimi navadami kultur. Seznanjanje z varnim in zdravim načinom življenja.	V vsakdanjih dejavnostih oblikuje zavedanje samega sebe, lastne identitete in samospoštovanja; sodeluje v dejavnostih, ob katerih se lahko zaveda samega sebe. Sodeluje v krajših skupinskih dejavnostih. Se igra z mlajšimi in starejšimi otroki.	Poimenovanje delov telesa, gledanje v ogledalu, odziv na svoje ime petje znane pesmice, poslušanje zgodbe, rajalne in gibalne igre

NARAVA

GLOBALNI CILJI	DEJAVNOSTI OTROK	IZVEDBENE VSEBINE
Doživljanje in spoznavanje žive in nežive narave v njeni raznolikosti. Spoznavanje svojega telesa ter zdravega in varnega načina življenja.	Posnema glasove in gibanje živih bitij, predmetov, igrač, strojev. Posluša zgodbe o naravi. Se navaja na negovanje svojega telesa. Se igra z vodo, s snegom, ledom. Opazuje spremembe na nebu in vremenske pojave. Sodeluje pri urejanju prostora. Se giblje: guga, pleza, skače, se spušča po toboganu. Se igra v peskovniku, uporablja igrače za igro v mivki.	Umivanje rok, brisanje nosa, čiščenje zob V vodo meče različne stvari, jih suši

MATEMATIKA

GLOBALNI CILJI	DEJAVNOSTI OTROK	IZVEDBENE VSEBINE
Spoznavanje odnos med vzrokom in posledico. Spoznavanje prostor, njegove meje, zunanost, notranost. Otrok klasificira in razvršča.	Napoveduje rezultat (ali bomo na sprehodu srečali kakšno žival, poznanega človeka, lužo ...). Iz posameznih delov sestavi celoto. Raziskuje svojo igralnico, vrt vrtca. Shranjuje igrače v zaboj, škatle, vreče, košare. Razporeja predmete v malo in veliko skupin glede na različne lastnosti	Sprehodi z opazovanjem Igra z igračami, ki zahtevajo vstavljanje predmetov skozi odprtine Barva, snov, oblika

Dnevna skica:

KAJ NAJ BI OTROK PO OBRAVNAVANI VSEBINI ZNAL, ZMOGEL	TEMA	VSEBINA	DEJAVNOST	MEDPODROČNA POVEZAVA
Zna se igrati igrice, pri katerih štejemo	Oblikovanje številskih predstav in pojmov	Štetje	Rajalne igre v krogu pri katerih štejemo Izštevanke Ritmčno štetje s ploskanjem, korakanjem ...	Jezik, umetnost – glasba, umetnost – ples, narava